

Висше училище по застраховане и финанси

Дискусионен форум „Професионалното финансово консултиране“

УНИВЕРСАЛНИЯТ ФИНАНСОВ КОНСУЛТАНТ - МИСИЯТА ВЪЗМОЖНА ЛИ Е?

(Продължение от бр. 1)

На 19 ноември 2007 г. Висшето училище по застраховане и финанси (ВУЗФ) съвместно с Института на дипломираните финансови консултанти (ИДФК) организира поредния си дискусионен форум на тема „Професионалното финансово консултиране - състояние и перспективи“. Дискусионният форум бе открит от доц. д-р Григорий Вазов, президент на висшето училище, и доц. д-р Георги Николов - негов ректор, а приветствие към участниците отпрати Цветан Манчев - подуправител на БНБ. Дискусията бе структурирана в два панела - „Финансовото консултиране у нас и в Ирландия“ и „Консултативните продажби“.

Г-н Брендън Гленън - председател на Ирландската асоциация на финансовите консултанти, запозна участниците с 30-годишния опит на професионалните финансови консултанти в своята страна. Представители на ИДФК, Комисията за финансов надзор, на водещи застрахователни и пенсионноосигурителни дружества, брокерски и инвестиционни фирми представиха останалите теми. Сред лекторите бяха Любомир Христов - председател на ИДФК, Бисер Петков - заместник-председател и ръководещ Управление „Осигурителен надзор“ на КФН, Румяна Сотирова - изпълнителен директор на „ING Пенсионно осигуряване“, Пламен Яльмов - изпълнителен директор на ЗАД „Алианс България Живот“, и други.

дава процес на преход от пенсионни схеми с дефинирани плащания, при които пенсията е фиксирана като част от крайната заплата на осигурените лица или от средното им възнаграждение през активния период от живота им, към схеми с дефинирани вноски, където инвестиционният риск изцяло се носи от членовете на тези схеми.) На трето място, увеличаването на броя на финансовите трансакции, осъществявани по електронен път и които изискват поне наличието на банкова сметка, за да могат да бъдат осъществени.

Финансово образование: какво и как?

Финансовото образование е процес, при който потребителите на финансови услуги/продукти повишават разбирането си за финансовите продукти и концепции и чрез информация, обучение и/или обективен съвет развиват умения и увереност за разбиране на финансовите рискове и възможности, за осъществяване на информиран избор и за приемане на други ефективни действия за подобряване на финансовото си благосъстояние, гласи дефиницията, възприета от ОИСР.

Г-н Петков направи съпоставка между финансовото образование и защитата на потребителите, доколкото и двете имат общи цели, но подходите за постигането им се различават. Докато финансовото обучение акцентира върху предоставянето на информация, което е и част от защитата на потребителите, разбира се, но го допълва с обучение, с професионално консултиране и съвети, то при защитата на потребителите акцентът е поставен върху законовата защита на потребителите на финансови услуги, върху създаване на определени защитни схеми или схеми за компенсиране на понесени финансови загуби и т.н. Така че ако акцентът на финансовото обучение е върху индивидуалните потребители, то защитата на потребителите съответно поставя тежестта върху финансовите институции и задълженията те да предоставят информация, да защитават своите клиенти.

Съвсем накратко г-н Петков представи някои инициативи и програми на КФН в областта на финансовото образование: няколко публикации, чийто брой засега не е впечатляващ, но в бъдеще ще

нараства (три брошури за начинаещи инвеститори на капиталовия пазар и една брошура „Q&A“ за финансовия пазар); информационен телефонен център или „гореща линия“, чрез която се предоставя информация и се дават отговори на въпроси от страна на потребители на финансови услуги от частта на небанковия финансов сектор; образователни програми за ученици и учители от средните икономически училища, които КФН провежда няколко поредни години съвместно с фондация „Буров“ и Министерството на образованието; семинари за журналисти, представители на съдебната власт, служители в МВР, които също са регулярни.

Като ръководещ Управление „Осигурителен надзор“ г-н Петков се спря по-подробно на специфичните аспекти на финансовото образование в капиталовото пенсионно осигуряване. Тези аспекти са: дългосрочният характер на продукта, който се предлага от пенсионноосигурителните дружества на нашия пазар и който изисква наличието на стимули, а понякога и на принуда за преодоляване на обичайното „късогледство“ на младите хора, когато трябва да мислят и да действат за осигуряване на доходи след пенсиониране; изключително широкото покритие, особено на задължителните схеми, които са въведени в нашата страна; ниският рисков толеранс на инвеститорите в пенсионни фондове и комплексният характер на пенсионните продукти, разглеждани като единство на двете фази на този процес - натрупване и съответно изплащане.

Г-н Петков представи и няколко числа, познати на аудиторията, но илюстриращи доколко наистина е широко покритието на пенсионното осигуряване. Задължителната му част (универсални и професионални фондове) обхваща 2 776 000, а доброволната - 578 886 осигурени лица.

Друг факт, който показва голяма нужда от финансово образование, обучение и

просвета, е това, че делът на лицата, които не правят собствен избор, а са обект на служебно разпределение, е 50 и над 50 на сто. В момента се работи по въвеждане на инвестиционния избор или разширяване на инвестиционния избор, доколкото го има по отношение на пенсионно дружество; новият момент е разширяването му в рамките на едно пенсионно дружество по отношение на избор на портфейли с различен рисков профил в доброволното пенсионно осигуряване, изтъкна ораторът. Това са фактори, които водят до нарастваща нужда от финансово образование в този сектор.

Г-н Петков се спря съвсем накратко на защитата на потребителите в няколкото сектора, за които комисията изпълнява функциите на регулатор. На първо място той посочи добре познатата защита на потребители на инвестиционни услуги чрез Фонда за компенсиране на инвеститорите. На второ място е Законът за пазарите на финансови инструменти, който действа от началото на декември 2007 г. и който всъщност въведе концепцията за изпълнение нареждането в най-добрия интерес на клиента, best execution, най-добрата сделка, която е всъщност едно качествено ново ниво на взаимоотношения между клиент и инвестиционни посредници. На трето място е възможността за различна степен на защита на професионалните и непрофесионалните клиенти на инвестиционни посредник. Това са концепции, които тепърва ще трябва да бъдат реализирани на практика.

Г-н Петков се спря и на новите мерки за защита на потребителите на застрахователни услуги, въведени с наскоро приетите от парламента изменения и допълнения в Кодекса за застраховането: въвеждането на Обезпечителния фонд за вземания на застраховани лица в случай на несъстоятелност на застрахователите; забраната за предявяване на регресен иск; специалната уредба на защитата на длъжниците по кредити, където всъщност банката или друга финансова институция сключва съответната застраховка; въвеждането на статута на независими членове на управителни органи, както и закрепването на публичния характер и достъпа на трети лица до общите условия.

Г-н Петков завърши презентацията с един преглед в числа на професионалните консултантски и посреднически услуги на небанковия пазар у нас с цел заедно да търсим бъдещото място на професионалните, на личните финансови консултанти. Към този момент в България има 282-ма сертифицирани брокери на ценни книжа; 223 сертифицирани инвестиционни консултанти (една професия, която много бурно се разви през последните две-три години; не малка е ролята на регулаторните изисквания именно за развитието на тази професия); и една огромна армия от посредници и агенти (35 хиляди регистрирани застрахователни агенти и 34 500 регистрирани осигурителни посредници), които продават пенсионни и застрахователни продукти, но сред които можем да търсим и бъдещите професионални финансови консултанти.

(Следва)

СЛАВИМИР ГЕНЧЕВ

Снимки МИШЕЛ ГЕРОН

В доклада си Бисер Петков - заместник-председател на КФН, ръководещ Управление „Осигурителен надзор“, акцентира върху ролята на финансовото регулиране и обучение за развитието на финансовите консултанти у нас. Според г-н Петков професионалното финансово консултиране трябва да бъде част от обща стратегия за повишаване равнището на финансовата култура на потребителите на финансови услуги. Като елемент на тази стратегия може да се разглежда и финансовото регулиране, преди всичко в областта на защитата на потребителите и изискванията за разкриване на информация като форма на комуникация между доставчиците на финансови услуги и техните потребители. Другият важен елемент на тази стратегия е финансовото образование (просвета), където усилията на държавата, респективно на финансовите регулаторни институции и бизнеса, следва да се обединят.

Какви са ползите за финансовото регулиране и надзор от повишаване на финансовата култура?

На първо място, по този начин се постига по-висока степен на защита на потребителите. Потребителите на финансови услуги са винаги в по-добра позиция, когато са добре образовани. Те могат да защитят сами себе си и своите интереси, могат да сигнализират надзорния орган за определено пазарно поведение, което не е в съответствие с нормите. С други думи, финансово образование на потребителите облекчават значително дейността на финансовия надзор. Логично е високата финансова култура да доведе до намаляване на регулативната намеса в предлагането и осъществяването на тези услуги и в крайна сметка - до намаляване на регулаторното бреме върху доставчиците на тези услуги. Нормално е тези ползи да мотивират регулаторите да се включат и да участват в този процес. Както казва Алън Грийнспин, „финансово грамотните потребители са по-малко уязвими от измами.“ Финансовата неграмотност е световен проблем, не само

български. Това сочат и данни от проучвания в държави членки на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР), публикувано през 2005 г. Два са основните подхода, чрез които се оценява равнището на финансовата култура, и те са приложени в това изследване: чрез единия съответно се тестват знанията и уменията на участващите в съответните анкети, а чрез втория се търси самооценка на анкетирания за това какво е равнището на техните финансови познания и се проверява доколко те са способни да се справят и да приложат

Бисер Петков и Брендън Гленън

финансовите концепции за решаването на определени финансови проблеми.

Например 67% от анкетирания австралийци твърдят, че са запознати с концепцията за сложното олихвяване, но само 28% от тях успяват да решат успешно проблем, свързан с прилагането на тази концепция на практика. Според това изследване 71% от възрастните японци нямат знания за инвестирането в акции и облигации. Само 49% от австралийците отговарят правилно на четирите въпроса, свързани със съдържанието на извлечение от банкова сметка. (Източник: „Improving Financial Literacy“, OECD 2005) **Кои са факторите, които водят до нарастващата роля и важност на финансовото обучение?**

На първо място, нарастващата комплексност и многообразие на финансовите продукти. На второ място, процесът на пренасяне на финансовия риск от финансовите институции към домакинствата/индивидите. (Това е особено забележимо в сферата на капиталовото пенсионно осигуряване, където през последното десетилетие се наблюдава